

В. С. „МАРИЦА“ гр. Пловдивъ

НАУЧНА БИБЛИОТЕКА № 1

Проф. ИВ. СТРАНСКИ.

81624
ТОРЕНЕ

НА ОРИЗА

854-

410831

ПЛОВДИВЪ

Печатница „Трудъ“ на П. Бѣловеждовъ

1929.

32896

ДПВ211.7-34

1960

ДН826/1948

ВСИ „В. Коларов“
 Централна библиотека
 ПЛОВДИВ

648

Д-р. Стоп. Академия

Библиотека

Изм. № 6399 мчв.

1960

Проф. Ив. Странски.

ТОРЕНЕ НА ОРИЗА.

Все по-често се чуватъ у насъ оплаквания отъ оризаритѣ, че не получаватъ задоволителни добиви отъ ориза. Като изключимъ зеленчуковитѣ растения, може би, това е едничкото земледѣлско растение у насъ, което се отглежда не върху собствени, а върху наети земи. Той е растение, което се намира повечето въ ржцетѣ на едри предприятия, отколкото въ ржцетѣ на дребни земледѣлци, каквито сж мнозинството отъ представителитѣ на нашето земледѣлско прсизводство.

При сегашното наше оризосѣяне повечето земи, на които се сѣе оризъ се използватъ една година, следъ това се изоставятъ за една, две или повече години и когато имъ дойде реда да се напояватъ, отново се засѣватъ съ оризъ. Благодарение на това, че оризътъ изисква по-особени почви, изборътъ на земитѣ за отглеждането му е ограниченъ. А всичко това изтощава оризищата сравнително повече и по-едностранчиво, отколкото при отглеждането на други растения.

Преди всичко, щомъ оризищата въ повече случаи не сж собствени, а наети, наемателитѣ не ги торятъ защото нѣматъ смѣтка само за една година да внасятъ въ тѣхъ оборски торъ, който се използва по-продължително време—3 или дори 4 години.

Второ, щомъ на оризищата се сѣе само оризъ, тѣ се изтощаватъ едностранчиво, защото, макаръ и да се сѣе не всѣка година на едно и сжщо мѣсто, оризътъ черпи отъ почвата все едни и сжщи хранителни вещества. Какви сж тѣзи вещества?

Тѣ сж много, но най-вече изчерпването засѣга следнитѣ четире: азотъ, фосфоръ, калий и варь.

Отъ тѣхъ **азотътъ** при честото „почиване“ на оризищата, понеже тѣ не сж всѣка година подъ вода, се възвръща въ почвата и то въ достатъчна за растенията форма. Това се дължи на огниването на стърнището следъ прибирането на ориза. Азотътъ се натрупва, обаче, въ почвата и по естествени пѣтища, било заедно съ дъждовнитѣ води, било подъ влиянието на нѣкои невидими за простото око организми, които живѣятъ въ почвата. Ето защо оризътъ при нашитѣ условия не чувствува много голѣма нужда отъ азотъ.

По отношение на **калия** ще кажемъ следното. При напояването на оризищата мжтокътъ, който се носи отъ водата, се таложи и обогатява почвата съ ситни частици, които особено добре се използватъ отъ растенията. Между тѣзи частици калиевитѣ соли сж повече отъ другитѣ хранителни вещества, защото сж повече разпространени въ скалитѣ. Рѣкитѣ, които служатъ за напояване на оризищата у насъ сж планински. Тѣ носятъ и утаяватъ много калий—съдържащи скални частици.

Вънъ отъ това самитѣ почви на оризищата сж тежки и сравнително сж по-богати на калий.

Варьта, при почви, които не сж заблатени, сжщо така не се изчерпва до голѣма степенъ. Въ всѣки случай за нея не може да се говори съ общи думи. Има оризови почви, въ които тя е повече, има почви въ които е малко. Общо взето, обаче, нашитѣ тежки почви, каквито сж най-често и оризовитѣ, по-често страдатъ отъ липса на варь.

Най-после за **фосфора** ще кажемъ, че той е въ най-лошо положение. Отъ една страна оризътъ постоянно изчерпва фосфора отъ почвата. Отъ житнитѣ растения оризътъ се нуждае най-много

отъ фосфоръ (еднакво, обаче, и овеса). Отъ друга страна въ почвата при нашитѣ условия фосфорътъ се връща въ по-малки количества при натлачването имъ вследствие напояването, защото и нашитѣ скали сж по-бедни на фосфоръ. Пъкъ и по-малко сж, изобщо скалитѣ, които съдържатъ фосфоръ. Следователно, по естественъ пѣтъ фосфорътъ почти не постѣпва въ почвата на оризищата.

Ето защо отъ всички хранителни вещества най-вече е необходимо да се погрижимъ за фосфора, на второ мѣсто за калия, по третитѣ споредъ случая за варьта и на последно мѣсто за азота.

За да се направи торенето съ изкуствени торове при ориза по-евтино, необходимо е да се създаде навикъ у оризаритѣ да пазятъ и да събиратъ, дето е възможно **пепельта**. Тя е прекрасенъ калиевъ торъ, а при това съдържа и по-малко фосфоръ и доста много варовито вещество. Особено полезна и ценна е пепельта отъ самата оризова слама и, изобщо, отъ каквато и да било друга слама. Ако разполагаме съ достатъчно пепель, нѣма нужда отъ други калиеви торове.

Изкуственитѣ торове като че ли тъкмо сж нагодени за оризаритѣ и то за нашитѣ оризари, защото тѣ се използватъ отъ ориза още презъ първата година.

Отъ фосфорнитѣ торове тъкмо по тѣзи съображения най-подходящъ за ориза е **суперфосфатътъ**. Отъ него ние бихме препоръчали около 40 кгр. на декаръ, като не се слиза по-долу отъ 30 кгр. Ако имаме пепель отъ слама отъ нея на декаръ е добре да употребимъ поне 60—80 кгр., а, ако е отъ дърва, можемъ да увеличимъ количеството ѝ до 80—100 кгр. По-голѣмото ѝ количество нѣма да повреди въ никой случай, но все пакъ не виждаме смисълъ да отиваме надъ 120—150 кгр. на декаръ.

Ако нѣмаме пепелъ на разположение, можемъ да употребимъ 20—25 кгр. 40 процентъвъ калиевъ соль. Варъ е добре да се внесе въ количества отъ 150 до 300 кгр. на декарь (негасена варъ). Най-после азотътъ не е полезно да се внася **самостоятелно**, въ каквато и да било форма, защото предизвиква забавяне въ развитието и узрѣването на ориза и при появата на тъй наречения **чалгънъ** може да окаже вредно влияние съ това забавяне. Обаче, употребенъ заедно съ фосфорни торове и въ по-малко количество, опасностъ отъ нѣго нѣма. Отъ азотнитѣ торове ние бихме препоръчали или амониевъ сулфатъ — около 12—15 кгр. на декарь или пикочно вещество около 5—6½ кгр. на декарь.

При тѣзи количества смѣтката е следната. Ако се тори само съ суперфосфатъ и то съ 40 кгр. на декарь, при цена 4 до 4.50 лв. за 1 кгр., ще отидатъ 160 до 180 лв. на декарь. Ако се прибави къмъ това срѣдно по 100 кгр. пепелъ, която да се оцени дори по 50 ст., ще отидатъ още по 50 лв. на декарь или всичко 210 до 230 лв. Ако се прибави и амониевъ сулфатъ най-много по 15 кгр. на декарь, това прави по 12 лв. за килограмъ още 180 лв. Ако ли употребимъ вмѣсто амониевъ сулфатъ пикочно вещество срѣдно по 6 кгр. на декарь по 28 лв., това прави 174 лв. на декарь. Значи, ако употребимъ суперфосфатъ, пепелъ и единъ отъ двата препоръчани азотни тора, ще отидатъ най-много около 500 лв. на декарь разности за торове. Ако вмѣсто пепелъ употребимъ калиева соль. за нея ще дадемъ 130 до 160 лева (20—25 кгр. по 6.50 лв.), а общото торене ще се плати най-много до 600 лв. на декарь.

Какво може да се очаква отъ това! Въ това отношение ние имаме известни указания и отъ нашата практика.

Така, напр., споредъ опититѣ на Садовската Опитна Станция торенето съ изкуствени торове е дало при единъ опитъ въ повече на декарь 119 к. гр. арпа и 100 к. гр. слама, като е било употребено за целта 20 к. гр. суперфосфатъ, и 20 к. гр. чилска силитра. По сегашнитѣ цени тѣза торове струватъ около 360 л., а получената арпа по 12 л. килограма струва 1416 л. Значи само отъ тороветѣ е добита печалба 1056 л. на декарь и то безъ да оценяваме сламата.

При втори опитъ е било получено въ повече 66 к. гр. арпа и 178 к. гр. слама на декарь, като е било торено съ 40 к. гр. суперфосфатъ 15 к. гр. амониевъ сулфитъ и 20 к. гр. каинитъ. Стойността на тороветѣ възлиза на около 390 л., а на арпата — 792 лева, т. е. и въ този по-лошъ случай се е получилъ приходъ отъ 402 л. на декарь само отъ употребата на торове.

При това трѣбва да се забележи, че тороветѣ при приведения за примѣръ опитъ не сж употребени и много правилно, понеже всички торове сж разхвърлени следъ посѣването на ориза (на 6 май), а тѣ трѣбва да се разхвърлятъ преди това. Вънъ отъ това въ първия опитъ е употребена чилска силитра, когато тъкмо при оризъ не е за препоръчване, защото се измива отъ водата. Тя би могла да се употреби въ малки количества; ако оризътъ се пресушава поне десетина дена презъ време на зрѣнето, което не се прави у насъ.

Тороветѣ въ препоръчанитѣ отъ насъ количества трѣбва да се разхвърлятъ около две седмици преди засѣването на ориза и да се заоратъ. Презъ това време тѣ ще се погълнатъ добре отъ почвата и нѣма да се измиятъ отъ водата. Преди самото разхвърляне тѣ могатъ да се смѣсятъ и да се разхвърлятъ заедно. Това ~~обаче не ласе~~ от-

нася до пикочното вещество, което въ никой случай не бива да се смѣсва, понеже се втечнява. Ето защо то трѣбва да се смѣси съ пѣськъ или прѣстъ, за да се разхвърли отдѣлно, за да се разпредѣли по правилно по нивата, тъй като въ случая се употребява въ малки количества.

Да не се забравя, че суперфосфатътъ е много добро сръдство за борба противъ чалгъна, понеже ускорява зрѣнето на ориза, затова той може да се употребява и напълно самостоятелно. Ако, обаче, искаме да си гарантираме и увеличиме на добивъ необходимо е да се употребятъ и други торове

ВСИ „В. Коларов“
Централна библиотека
ПЛОВДИВ

Библиотечна марка
ПЛОВДИВ